

Nagy csoport év végére már tudják a gyerekek

Testápolás:

- önállóan mosakodnak, törölköznek, figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges
- körömkefével tisztítják a körmüket ruhájuk ujját fel és letűrik, begombolják és kikapcsolják
- használják a wc –t, vigyáznak a wc. és mosdó rendjére,
- a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik
- hajukat rendben tartják
- zsebkendőt használják, helyesen fűjják az orrukat, tüszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt a szájuk elé teszik

Önkiszolgálás

- az önkiszolgálás teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látják el
- az épületbe lépve használják a lábtörlőt
- segítenek az ágyak lerakásában a csoportszoba rendezésében
- önállóan tevékenykednek, észreveszik az elvégzendő feladatokat, és segítséget nyújtanak társaiknak, valamint a felnőtteknek
- iskolába lépés előtt a gyerekek önmaguk is képesek mindennapi szükségleteik életkoruknak megfelelő önálló kielégítésére

Öltözködés

- önállóan megfelelő sorrendben öltöznek és vetkőznek
- holmijukat hajtogatva a helyére teszik
- ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőfűzőjüket megkötik
- ha fáznak vagy melegük, van, segítenek magukon
- csizmájukat, hócipőjüket szükség szerint letisztítják
- fürdés, zuhanyozás után fürdőruhájukat kiöblítik, kiterítik száradni

Étkezés

- étkezés közben kulturáltan viselkednek
- igénylik az asztal esztétikus rendjét
- helyesen használják a kanalat, villát, kést

Környezet rendben tartása:

- ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára
- az ajtókat csendesen nyitják és csukják, az eszközökkel óvatosan bánnak
- Észreveszik, ha valami hiányzik, vagy rendetlen, a rendtelenséget megszüntetik

Közösségi élet

- az eddig kialakult szokásaik igényné válnak a számukra
- a közös tevékenységben aktívan részt vesznek
- elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat

- észreveszik, hogy kinek, miben van szüksége segítségre
- számba veszik a csoport tagjait, érdeklődnek a hiányzók, felől, ha tudják közlik a hiányzás okát
- figyelmesen, türelemmel hallgatják meg az óvónő és a társaik közlését, kérdését
- foglalkozás közben figyelnek az óvónőre, az útmutatásoknak megfelelően végrehajtják a feladatokat
- nyugodtan ülnek, az óvónő kérdéseire érthetően, a helyzetek megfelelően válaszolnak
- tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak a munkájuk eredményeire
- ébrednek bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek
- kialakul a csoport élete iránti érdeklődés, érdeklődnek egymás iránt, felismerik, mikor kapcsolódhatnak be a társaik tevékenységébe.
- Érdeklődnek a társaik mondanivalója, munkája
- Önállóan keresik a segítségnyújtás megfelelő formáit
- Egy-egy társuk iránt kitüntetett rokonszenvet, barátságot mutatnak
- Bízhatnak önmagukban és társaikban
- Az óvoda közösségi életét zavaró megnyilvánulást tapasztalva kísérletet tesznek a megoldásra

Gyakorló játék

- tartósan csak akkor jelentkezik, ha a gyermek a fejlődésben le van maradva, képességei fejletlenek, tapasztalatai, élményei szegényesek, vagy amikor új játékszer, eszköz használatát még nem ismeri, és a sikeres játékhoz a játékszerrel való előzetes manipulációra van szüksége
- jelentkezik a konstrukciós és szerepjáték elemeiként is.

Szerepjáték

- megértik és elfogadják a játszótársaik elgondolásait, tevékenységük logikáját
- alkalmazkodnak a játék szabályaihoz
- le tudnak mondani egy két kedves játékszerről
- vállaljanak a számukra kevésbé érdekes, kedvezőtlenebb szerepeket is
- tudnak vezetni, és a játszótársaikhoz alkalmazkodni
- képesek olyan játékhelyzeteket létrehozni, amelyekben tapasztalataik, érdeklődésük alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét és különféle kapcsolatait
- a megfelelő élmények birtokában önállóan a játék előzetes közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek és eszközök megválasztásában, a szabályok betartásában.
- A játszócsoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki.

Barkácsolás:

- az óvónő segítse elő, hogy a barkácsolás a szerepjáték, a bábozás természetes eszköze, alkotórésze legyen
- a gyerekek egy- egy esetben maguk kezdeményezzék a maguk által választott módon és eszközökkel. A létrehozott eszközt minden esetben használják is fel a játékban, dramatizálásban

Dramatizálás és bábozás

- a gyerekek kézméretének megfelelő bábok, valamint az asztalra állítható, a gyerekek magasságának megfelelő paraván is álljon a rendelkezésre, hogy ülve bábozhassanak.
- A kiválasztás feleljen meg a gyerekek által kedvelt meséknek, kapcsolódjanak élményeikhez
- Készítsenek közösen sík és fakanál bábokat is, hogy gyermek szívesen és örömmel alkalmazza azokat

Építő, konstruáló:

- az építő játékelemekből játékszerepeket is tudnak készíteni a gyerekek
- az élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek vagy létrehozott alkotás hatására, képzelik bele magukat különböző élethelyzetekbe.
- A fejlődést egyaránt jelzi az egyre bonyolultabb alkotások létrehozása

Szabályjáték:

- választhatnak olyan szabályjátékot, amely nagyobb ügyességet vagy nagyobb szellemi erőfeszítést igényel
- a nagyok már bonyolultabb szabályok betartására is képesek, s miközben azt nagy kedvvel, örömmel játsszák, egymást a szabályok betartására is figyelmeztetik.
- Az óvónőnek engednie kell, hogy egészséges versengés is létrejöhessen, de az soha ne csapjon át egymás negatív érzelmek kifejezésére

Naposság:

- önállóan megterítanak, kiosztják az étkezéshez szükséges eszközöket, és esztétikusan elrendezik az asztalon
- feltárlják a reggelit és az uzsonnát, étkezés után leszedik az asztalt, és a mosogatásra nem kerülő eszközöket a helyére teszik
- hajtogatják a papírszalvétát, és a szalvétatartóba teszik
- összesöprik, a morzsát és feltörlik az asztalok környékét
- játéklerakás után esztétikusan elhelyezik a tárgyakat
- figyelemmel kísérik, hogy az udvari játékok a helyükre kerültek-e
- részt vesznek nagyobb önállósággal a foglalkozások kiosztásában, az állandóan használt eszközöket felszólítás nélkül előveszik, kiosztják
- vigyáznak a különböző helységek rendjére, meglocsolják a virágokat, segítenek a kicsik játékait kivinni

Alkalomszerű munka:

- részt vesznek a csoportszoba díszítésében, rendezésében, átrendezésében, az erre vonatkozó megbeszéléseken ötletet adnak az óvónőnek
- önállóan képesek a terem díszítéseivel kapcsolatos feladatok ellátására, virágot hoznak a vázába, locsolják a növényeket, magvakat hoznak ültetni... stb.
- vigyáznak a terem rendjére, felszólítás nélkül felveszik az elejtett papírdarabot, vagy játékot a helyére teszik
- megjavítják a játékok kisebb hibáit
- részt vesznek a játékok tisztításában

- társaikkal együtt meghatározott időközönként nagytakarítást végeznek a játéksarokban, ünnepekre ajándékot készítenek
- minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

Növény és állatgondozás

- az óvónő igyekezzen a növények és állatok ápolására minél többször bevonni a gyerekeket és tegye őket egyre önállóbbá
- Engedje meg a gyerekeknek, hogy otthoni gyűjteményeiket behozzák az élősarokba
- Hívja fel a figyelmüket, hogy mit, hol és mikor gyűjthetnek
- A magvak és gyökerek csiráztatását a gyerekekkel együtt végezze, gondoskodjon a szerszámokról. A virágoskert kialakítása közben törekedjen arra, hogy a gyerekek évszakonként követni tudják, mikor milyen virág nyílik
- A kis állatok gondozásában kapjanak nagyobb önállóságot

Tanulás:

- tapasztalják meg, hogy egyes foglalkozási formák, más és más magatartási formát kívánnak meg
- olyan mértékű fegyelmet kívánjon meg a gyerekektől, amely az együttes tevékenységet segíti elő, azonban ez semmiképpen ne legyen merev, az óvodai életformától idegen
- a gyerekek türelemmel hallgassák meg az óvónőt és a társaikat, ne vágjanak egymás szavába
- a foglalkozások legyenek játékosan és motiváltak, hogy minden gyermek szívesen és örömmel vegyen részt.

Anyanyelvi nevelés

- a gyerekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket. Összefüggő beszédükben, elbeszélésükben sok a szóismétlés, kötőszóhalmozás
- elbeszélésükben folyamatos, de gyakran még nem követik a történések logikai, időbeli sorrendjét
- páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot
- nyugodtan és figyelmesen tudják végighallgatni az óvónőt, és ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végigvárják a másik megnyilatkozását
- saját kérdésüket, válaszukat, kiegészítő gondolataikat ahhoz igazítják
- helyesen használják a névmásokat, a névutókat, a jövő idejű igeidőt és az igemódokat
- kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd
- beszédüket személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik
- tisztán ejtenek minden hangot

MESE-VERS:

- játék közben odaillő rigmusokat, szövegeket mondogatnak
- az elhangzott mondóka vers ismétlését kérik
- 10-12 mondókát tudnak
- 6-8 verset megjegyeznek
- 15-20 verset meghallgatnak az év folyamán
- Társak az óvónő éneked, dalos, mondókás improvizációjában, játékos kezdeményezéseiben
- Várják és kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában. Megszilárdulnak az ehhez fűződő szokások, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzései
- Figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét, s viselkedésükön látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei
- A folyamatos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni
- Van néhány kedvelt mese hősük, a vele megtörtént dolgokat beleviszik a játékaikba,
- mesékben elhangzottokról beszélnek, a szereplők érdekes szólásait, vagy furcsa szép hangzású nevét megjegyzik, és a mese témájú játékokban egymást is így szólítják
- A mesekönyvek képeit önállóan is hosszan nézegetik, egymásnak mutogatják, kérik a felnőtteket, hogy meséljenek róluk
- Az olvasást utánozzák, egy –egy betű megfejtése iránt is érdeklődnek
- A könyvekben a képek alapján megtalálják legkedvesebb meséiket
- Ismerik az óvoda gyerekkönyvespolcát, a könyvek között eligazodnak, vigyáznak rájuk

Ének-zene:

- 4-6 mondókát tudnak
- 16-20 népi gyerekjátékot tudnak
- 5-6 műdalt ismernek és tudnak
- Sz-m 2db
- L-sz-m- fá 2db
- Sz-mi d-lá 1-2db
- M-r-d 1-2db
- Sz-m-r-d- fá 2-4db
- L-sz-f-m-r-d 6-8db
- M-r-d-l-ti 2db
- M-r-d-l-sz 2-3db
- R-d-l-sz 2db
- Új térformák és ügyességi játékok, esztétikus mozgást igénylő párjátékok, bonyolultabb mozgást igénylő játékok
- Csoport önálló tiszta éneklése, a megszokott hangmagasságon és tempóban
- Egyéni tiszta éneklés választott dallal, motívumok pontos visszaéneklése
- Éneklés közben ismert dalok vagy újszerű dallamotívumok dallamvonalának térben rajzolása
- A zenehallgatásban a magyar és idegen népdalok, énekes és hangszeres műzenei darabok, régi és mai zene szemelvényeinek további bővítése. Minél több hangszeres előadás, többszólamú művek énekes és hangszeres előadása, esetleg vendégelőadókkal
- Hangszeres és énekes élőzene bemutatása

- A zene hallgatására nevelés, a kóruséneklés, hangszertanulás iránti érdeklődés felkeltése
- Felelgetős játékok éneklése két csoportban folyamatosan
- Halk és hangos különbsége, más fogalompárokkal összekötve, énekes gyakorlatban
- Dallamfelismerés jellegzetes kezdő vagy sajátos belső, illetve zárómotívumról is
- Dallambújtatás (hallható jelre) előbb rövid, majd hosszabb motívumszakaszokkal
- Finomabb hangszínek megfigyelése, megkülönböztetése a természetben, a környezetben, hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszeren játszott zenében
- Beszédhangszín és hangsúly megváltoztatással a mondat értelmének változtatása. Néhány hangszer hangjának és játékmódjának megismerése eredetiben
- Az egyenletes lüktetés és dalritmus megkülönböztetése és összekapcsolása
- A dalok ritmusának hangoztatása belső hallás alapján. Dalok és mondókák felismerése ritmusról
- Ritmusvisszhang
- Különböző tempók felismerése, kifejezése énekkel, mozgással
- Esztétikus mozgás igényének felkeltése egyszerű játékos, táncos mozgások segítségével
- Ütőhangszerek használata önállóan, változatosan, az éneklés kísérésére is.

Vizuális nevelés:

- A gyerek saját élményeinek, a hozzájuk közel álló cselekményes témáknak, a velük vagy környezetükben történt eseményeknek, mesék, versek, dalok, történetek elképzelt szereplőinek, jeleneinek képi, plasztikai kifejezése
- Közös játékaikhoz, más foglalkozási ághoz, dramatizáláshoz, bábozáshoz, társaik, szüleik megajándékozásához, környezetük szebbé tételéhez játékeszközök, tárgyak, kellékek készítése
- A szűkebb és tágabb környezet rendezése, alakítása, díszítése.
- Találkozás műalkotásokkal

Képalakítás:

- rajzolás nagy méretben, együtt is a földre, aszfaltra: ugróiskola, útvonal, térhatároló kerítések, házak alaprajza, országok. stb.
- egyéni és közös kompozíciók rajzolása, festése kisebb és nagyobb méreteken élmény alapján vagy elképzelés szerint
- a környezetben található, a gyerekeknek kedves, számukra érdekes tárgyak, formák, jelenségek megfigyelése, és emlékezet alapján való egyéni témába ágyazott megjelenítés
- rajzolt formák gazdagítása, díszítése a gyerekek tetszés szerinti részformákkal, színekkel, formaismétléssel
- mesék, történetek, események elképzelése, képi ábrázolása. Esetleg különféle technikával és anyagokkal: kötözött batik, kollázs, dombormű, agyag plakett
- keveréssel előállított színekkel, és egyéni színkedvelés érvényesítésével, különböző méretű kompozíciók, bábok, álarcok, díszletek festése
- gomb és tempera használat
- fehér temperával való keverése kipróbálása
- száraz festékre felhordott zsírkréta használat
- viaszkarca, papírbatik,

- lenyomatok készítése
- képeskönyv, leporellókészítés kivágott képekből, ennek további díszítése saját rajzaikkal
- formára, színre, kompozícióra vonatkozó tapasztalatok és megfigyelések: térkifejezés a kép egymás melletti, fölötti formákkal
- színek alkotása, a festékdoldás, a színfoltok egymás mellé festésének lehetősége
- szín, alak, részforma

Plasztikai munkák:

- emberalakok, állatok, tárgyak mintázása, a legjellemzőbb forma, a legfőbb tagoltság egyéni érzékeltetésével
- a mintázott figurák összerendezése különböző térbeli kompozícióba, próbálkozás kétalakos szobor formázásával
- játékok, modellek ajándékok, bábok, fenyődíszek készítése szerkesztő és konstruáló munkával, mintázással, szövással, fonással
- díszítésük kézimunkával, az anyagszerűség betartásával, az összes a gyerekek által ismert formaelem, eljárás önálló alkalmazásával, nagyobb méretben is. / sík, sapkás báb, hengeres báb, díszlet, bababútor, papírhajtogatás technikájával készített játékok, kellékek, álarcok..stb.
- papírtépés, nyírás, hajtogatás, ragasztás, varrás, mintázás, applikálás, kötözés, fonás, szövés..stb
- formára, anyagismeretre vonatkozó tapasztalatok és megfigyelések

Építés

- nagyobb térben, nagyobb méretű elemekből összeállított térrészek, búvóhelyek, sátrak építése
- több napon át, folytatódó, közös munka a homokban, hóban, vagy csoportban gazdagodó formavilágú építés
- a kertben kövekből, kavicsokból díszített ágyasok, utak szegélyek kialakítása
- makettek készítése, , építése, formák, tárgyak készítése
- térbeli tapasztalatok és megfigyelések
- statikai tapasztalatok, az egymásra rakott formák egyensúlyi viszonyai: stabilitás, labilitás, egyensúly, alátámasztás, lefedés
- vízszintes, függőleges, kanyargó, ferde irányok
- alacsonyabb, magasabb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb

Műalkotás:

- műalkotások nézegetése a róluk való beszélgetés hangulati, tematikai vagy térbeli, formai és színbeli elrendezési szempontból
- művészei albumok nézegetése
- helyi kézműves műhely, múzeum, kiállítás látogatása és megtekintése, megfigyelése

A környezet megismerésére nevelés

Család, munka:

- rögtönözzenek játékhelyzetet a családról (a családtagokról: a családjukban a legidősebbekről, legfiatalabbakról, testvéreikről, arról, hogyan él a csecsemő, az óvódás, az iskolás a családban)
- szimulációs játékban, jelenítsék meg, hogyan gondozzák, nevelik a felnőttek a gyerekeket, hogyan gondoskodnak róluk
- Játsszanak, és beszélgessenek, a család legfontosabb szükségleteiről
- beszéljenek arról, hogy a családban mindenkinek van kötelessége, jelenítsék meg a szülei foglalkozását
- figyeljék az óvónő, dajka és más felnőttek munkáját
- vegyék számba , kinek segíthetnek ők maguk, ilyen jelentősége van az önkiszolgáló tevékenységnek és a naposi munkának
- szimulációs játékban jelenítsenek meg egy - egy szakmát
- nevezzék meg az emberi test részeként a törzset. Tudják, hogy minden embernek van feje, nyaka, törzse, karja, lába: van teste
- figyeljék meg, hogy az ember, hogyan használja a munkaeszközöket, szerszámokat. Hasonlítsák össze, az állatok mellső lábainak és az ember kezének funkcióját
- ismerjék fel a testnevelés és a sport fontosságát
- ismerjék az érzékszervek funkcióit: védelmét és ápolását.
- Tájékozódjanak az óvoda környékén, látogassanak el intézményekbe, középületekbe, szaküzletekbe. Élményeiket fejezzék ki rajzban és szóban

Közlekedés:

- Gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést. Látogassanak el metró állomásra, vasútállomásra, hajóállomásra, repülőtérre. Figyeljék meg a közlekedés irányítását.
- Ismerjék meg a megkülönböztetett gépjárműveket./ mentő, tűzoltó, rendőrség /
- Hasonlítsák össze a szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközöket

Napszakok:

- Figyeljék meg a napszakokat / reggel, délelőtt, délben, délután, este, éjszaka/
Emlékezték fel az egyes napszakokhoz fűződő tevékenységeket.

Évszakok

- Figyeljék meg az évszakokat, azok jellemző tulajdonságait ismerjék: őszi: borús, ködös, szeles, esős.
- Tekintsék meg az őszi piac gazdagságát
- Figyeljék meg a költöző madarakat
- Emlékezzenek vissza a nyári időszakokra, ki mit csinált.
- Figyeljék meg a téli időjárást, a növényeket, emlékezzenek vissza az őszi évszakra
- Játsszanak a hóban, etessék a madarakat
- Figyeljék meg a tavaszi időjárást és természetet, emlékezzenek vissza a téli időjárásra, hasonlítsák össze az évszakokat
- Ismerkedjenek a nyár szépségeivel és hasonlítsák össze a többi évszakkal

Állatok:

- Ismerjenek meg újabb ház körül élő állatot, és azok hasznát : tyúk, kakas, liba, kacska, pulyka, ló, szarvasmarha, kecske, birka
- Ismerkedjenek meg házi állatokkal: kutya- macska, teknős, hörsög
- Ismerkedjenek meg madarakkal: varjú, veréb, gólya, fecske, bagoly, sas, sólyom
- Ismerkedjenek meg vadon élő állatokkal: róka, farkas, őz, szarvas, nyúl, medve,
- Ismerkedjenek meg vízben élő állatokkal: hal, vidra, teknős, rák,
- Ismerkedjenek meg vadállatokkal: oroszlán, zebra, elefánt, zsiráf
- Bővítsék az állatokról szerzett ismereteiket, csoportosítsák őket, erdők- mezők madarai, fákon élő állatok..stb.

Növények

- zöldségfélék: hagyma, retek, paradicsom, karalábé, sárgarépa, paprika, uborka, borsó, bab
- gyümölcsök: alma, körte, szőlő, szilva, eper, cseresznye, banán, narancs
- virágok: tulipán, hóvirág, rózsa jácint, nefelejcs, ibolya, margaréta, kardvirág

Színek:

- Ismerjék fel a környezetükben a tárgyak színeit, a színek világosabb és sötétebb árnyalatait. Idézzék fel emlékezetükben az ismert, de a jelenben nem lévő különféle tárgyak színeit.

Kerti munkák

- Tevékenyen vegyenek részt az óvodai környezetük formálásában, a csoportban, az udvaron, kertben
- Elevenítsék fel korábbi óvodai élményeiket, emlékeiket, beszélgessenek saját fejlődésükről, és arról, hogy iskolások lesznek.

Matematika

- tárgyak személyek, halmazok összehasonlítása szabadon, egy- egy kiemelt, megnevezett vagy felismert tulajdonság szerint
- tárgyak személyek halmazok szétválogatása saját szempont szerint, ismert, megnevezett tulajdonság szerint, elrontott válogatás javítása. Más által megkezdett válogatás folytatása
- tárgyak személyek halmazok sorba rendezése, megnevezett mennyiségi tulajdonságok és elrendezett elemek sorrendjében felismert szabályosság szerint
- sorozatok készítése mennyiségi tulajdonságok szerint
- összehasonlítások szavakban
- tárgyak személyek halmazok összehasonlítása szabadon, egyszerű megállapítások megfogalmazása, igazságuk eldöntése.
- Változások felismerése, megmutatása, megnevezése
- Irányított összehasonlítások: melyik a magasabb, melyik az alacsonyabb, melyik a hosszabb, melyik a rövidebb, melyik a nagyobb, melyik a kisebb, melyikbe fér több víz, homok, liszt, melyikbe kevesebb, melyik a legkevesebb

- Hasonló típusú kérdések vonatkoznak hosszúságra, szélességre, vastagságra, bőségre, tömegre, úrtartalomra, területre, darabszámra

Számfogalom megalapozása

Mennyiségek összemérése:

- Tárgyak összemérése, magasság, hosszúság, szélesség, vastagság, bőség szerint közvetlenül és zsinag vagy papírcsík közvetítésével: tömeg szerint, úrtartalom szerint, terület szerint
- Az összemérés eredményének szóbeli kifejezése, különbözőség és egyenlőség esetén: magasabb, alacsonyabb, ugyanolyan magas, hosszabb, rövidebb, ugyanolyan hosszú, vastagabb, vékonyabb, ugyanolyan vastag, nehezebb, könnyebb, ugyanolyan nehéz, több fér bele, kevesebb fér bele, ugyanannyi fér bele, nagyobb, kisebb, ugyanakkora területekre vonatkoztatva
- Annak a darabnak a megmutatása, amekkorával nagyobb az egyik mennyiség a másikonál
- Ugyanolyan magassá, hosszúvá, vastaggá tevés toldással vagy levágással, mérlegen kiegyensúlyozott apró tárgyak hozzátevésével, többletet jelentő víz, homok felfogása külön edénybe, az összemért lapok színezése, kinyírása

Halmazok összemérése, elemeik párosítása 15-ig, 20-ig

- több, kevesebb és ugyanannyi fogalmának mélyítése párosítás segítségével
- a több, kevesebb, ugyanannyi kapcsolatok függetlenedése a halmaz elemeinek különféle tulajdonságaitól, elrendezésüktől
- ugyanannyi előállítás, ugyanannyivá tevés, az ugyanannyi érzékelése sokféle bontott alakban

Sorba rendezett elemek helye a sorban: sorszámok

- a sorszám változása a sorba rendezés szerint, első elem kijelölése, irány megválasztása természetes helyzetekben / hátra arccal, lépkedés föl és le, gyöngyök átfűzése vagy a gyöngysor megfordítása/

Mérések különböző egységekkel:

- hosszúságok kirakása pálcikákkal, egyenlő nagyságú gombokkal, színesrúd- készlet azonos hosszúságú darabjaival
- mérés előre felfűzött gyöngysor segítségével / hány gyöngyszem fér mellé /
- tömeg mérése kb. egyenlő tömegű tárgyakkal
- úrtartalom mérése
- tapasztalják meg, hogy a nagyobb mennyiséget több egység teszi ki, a kisebbet pedig kevesebb
- szerezzenek élményt arról is, hogy ha az egyik mennyiséget kisebb egységgel mérik, a másikat pedig nagyobbval, akkor nem mindig igaz az előbbi összefüggés
- ugyanannak a hosszúságnak a mérése kisebb és nagyobb egységekkel: annak az összefüggésnek a tapasztalása, hogy a nagyobb egységből kevesebb teszi ki ugyanazt a hosszúságot, a kisebbikből pedig több

Tapasztalatok a geometria körében

- építés szabadon különféle elemekből, gyurmázások: kettő- nyolc elemből álló építmények lemásolása ugyanilyen elemekből, ugyanilyen helyzetben és elforgatva is
- ha a gyerek képes rá, építmények készítése perspektív rajzolt minta, kép alapján
- síkbeli alkotások szabadon, mozaiklapokból
- kettő- hat lapból összeállítható figurák lefedése mozaiklapokkal, puzzle kirakások nagyítása, kicsinyítés nélkül, szabad alkotások és másolások gyöngykirakóval és szöges táblán gumikarikával
- építés egy feltétel megadásával
- építőelemek és építmények összehasonlítása különféle geometriai tulajdonságok szerint

Tevékenység tükörrel:

- mozgások tükör előtt: közeledés, távolodás, kar és lábmozgatások és forgások megfigyelése a tükörben: utánpótlás a tükör túloldalán
- a zsebtükör mozgatása, építmény, rajz előtt, kívánt mozgás létrehozása a tükör mozgatásával
- építsenek szöges táblán, gumikarika kifeszítése tükör előtt és mögötte, ami a tükörben látszik
- utca és lakótelep építése egy, vagy két tükör úttal
- papírnyírás egy vagy két tükörhajtással
- tükrös és nem tükrös alakzatok megkülönböztetése egymástól
- tükrösség érzékeltetése két kéz mozgásával és látványként

Tájékozódás a térben és a síkban ábrázolt világban:

- irányok azonosítása és megkülönböztetése: alá, fölé, mellé, jobbra, balra, közé, alatt, fölött, mellett, jobboldalon, baloldalon, között, kifejezések értése és használata.
- Labirintusban való tájékozódás szövegesen is

Testnevelés

Játékok: futójátékok fogásmódok változtatásával

- ***Szabályjátékok:*** fogójátékok két fogóval, váltóversenyek, labdajátékok dobással és célzással
- forduljanak állóhelyből a tárgy és az irány megnevezésével jobbra, balra és hátra
- ***gimnasztika:*** szabad-, páros-, társas-, továbbá legalább hatféle kéziszergyakorlatok a következő alapformákban:
- ***kartartások:*** tarkóra, mellhez, vegyes kartartás, fogásmódok: alsó és felső fogás
- ***testhelyzetek:*** guggoló, lépő és lebegőállás térd és lábemeléssel előre és hátra, térdelés egy térden és a másik láb oldalt, lebegőülés, oldalon fekvés, oldalsó fekvőtámasz
- kar, törzs és lábmozgások: karkörzés két karral a test előtt lefelé kezdve, tölcser és malomkörzés, lábkörzés előre, törzsfordításban hajlítás, törzsgyakorlatok kar, lábtartással és mozgással, utánmozgások, helycserék, galoppszökdelés párosával
- ***járás:*** természetes módon és az irányok változtatásával, továbbá csigavonalban, nyolcasban.

- A gyakorlólé hely közepén haladjanak balra majd jobbra kanyarodással körbe, majd ugyanez ellentétes irányba kanyarodással
- A talp külső élén, guggolásban és feladatokkal, nyolc tizenhat lépés ütemre, dobszóra majd zenére
- **Ugrás:** távol és magasugrás néhány lépés nekifutással
- Mélyugrás max. 80 cm magasból 40-10 cm széles szerről
- Felugrás nekifutással keresztbe állított kétrészes ugrószekrényre térdelésbe, majd guggolásba és tetszés szerinti módon leugrás
- **Futás:** természetes módon kötetlenül, járásnál megismert alakzatokban 200- 250 m, versenyszerűen 30 méteres távon, indulás állórajtból
- **Főgyakorlatok:**
- Másszanak a hely és helyzetváltoztatás különböző formáival, párokban is
- Talicskázanak combfogással
- Másszanak 2-4 akadály különböző módon való leküzdésével
- Guruljanak a test hossz tengelye körül, magatartásba emelt karral, párokban kézfogással, egymással szemben
- Végezzenek gurulóátfordulást terpesz, zárt, guggoló állásból mellső középtartásba emelt karral, érkezés guggolótámaszba, majd állásba
- Gurulóátfordulás szalagon, karikán, helyből és néhány lépésből, továbbá egymás mellett állva kézfogással párokban
- Álljanak kézen a lépő láb magasra lendítésével és távoli kilépéssel, és pillanatnyi fellendülés után talajéréssel egy lábra
- Végezzenek lajhármászást
- Lengjenek, hintázzanak két futólépéssel előre és hátra
- Egyensúlyozzanak természetes módon, padon járással és közben 360°-os fordulattal, társkerüléssel, fej-, kar-, és lábmozgásokkal összekötve talajon, egyensúlyozással különböző szereken, egyensúlyozó járással, lábujjérintéssel a talajon, vonalon, padon, kissé kifelé fordított lábfejjel, majd sarokra lépés, a fej emelésével és a tekintet előreirányításával, járás egyensúlyvesztés nélkül
- Dobás: kétkezes alsó és felső dobással különböző nagyságú és súlyú labdával
- Távolba 5 cm átmérőjű kislabdával 200 cm magas kötél felett
- Vízszintesen és függőlegesen 4-6 méterről egykezes alsó és felső dobással célba 100 cm széles „folyosóba” karikába, háromszögbe
- Hajítsanak 5 cm átmérőjű kislabdát távolba kidobó állásból
- Labdagyakorlatok: vezessenek labdát járás, lassú és gyors futás közben
- A labda előredobása után fussanak érte, és a felpattanó labdát fogják el.
- Futás közben tegyék egy meghatározott helyre a labdát, majd vegyék fel
- A labdát vezessék két párhuzamos vonal, padok mellett
- Adják át párokban 3-4 méter távolságra lévő társnak egy és két kézzel